

KAPITOLA 2.2

Davidiáni

Davidiány nazýváme nové náboženské hnutí, které pod jiným jménem vzniklo roku 1929 oddělením od Církve adventistů sedmého dne.¹ Zakladatelskou osobností tohoto hnutí byl bulharský imigrant do Spojených států Victor Houteff. Posledním v linii jeho nástupců se stal David Koresh, který spolu s dalšími davidiány zahynul při násilné události v dubnu roku 1993.

Victor Tasho Houteff (původně Chotev, 1886-1955) přišel do Spojených států roku 1907 a roku 1918 se stal adventistou. V církvi adventistů se angažoval a v jejím sboru v Los Angeles roku 1929 vystoupil v tzv. sobotní škole (při biblickém vyučování dospělých) s novým výkladem bible. Šířil ho prostřednictvím periodika, nazvaného podle slov biblického proroka Micheáše² *Shepherd's Rod (Pastýřova hůl)*. S autoritou proroka posledního času obviňoval adventistickou církev z vlažnosti a světskosti, volal po obnově intenzivního očekávání druhého příchodu Krista a považoval sebe a skupinu, která se kolem něj utvořila, za pravé duchovní dědice Ellen Gould Whiteové (1827-1915), zakladatelky adventismu. Ta své následovníky - adventisty – považovala za vyvolených 144 tisíc³ věrných křesťanů. V Houteffově době ovšem počet adventistů dosahoval již půl milionu.⁴ Houteff se považoval za proroka vyvoleného k tomu, aby těchto 144 tisíc povolal z velké, ale – podle jeho mínění - vychladlé a zesvětštělé církve adventistů a připravil tyto povolané na blízký druhý Ježíšův příchod.

Navzdory tomu, že tehdejší církev ostře kritizoval, sdílel s adventisty základní prvky víry i mnoho charakteristických důrazů (např. na zdravou výživu či pacifismus). Jeho posel-

¹ Kořeny Církve adventistů sedmého dne jsou v tzv. adventním hnutí. To očekávalo druhý příchod (lat. adventus) Ježíše v letech 1843 a 1844. Zklamání z neuskutečněního příchodu překonali někteří očekávající díky prorocství Ellen Gould Whiteové (1827-1915). Skupina kolem této prorokyně se plně konstituovala roku 1863 na první Generální konferenci a je dnes známa jako Církev adventistů sedmého dne.

² Podle dvou míst v knize proroka Micheáše: jednak „Slyšte o metle!“ (Mí 6,9), jednak „Pas berlou svůj lid...“ - *Bible*, Ekumenická rada církví v ČR 1984, str. 748 a 749. Nejrozšířenější anglický překlad bible, verze krále Jakuba, tato místa překládá: „Hear ye the rod...“, resp. „Feed thy people with thy rod...“.

³ Toto symbolické číslo pochází z biblické knihy Zjevení Janovo, 7. kapitola.

⁴ TABOR, James D., GALLAGHER, Eugene V., *Why Waco? Cults and the Battle for Religious Freedom in America*, University of California Press, 1995, str. 34.

ství se obracelo především na ně, protože to byli hlavně adventisté, kdo mohli jeho prorockým porozumět a kdo s ním sdíleli přístup k bibli a způsob jejího výkladu.⁵

Houteffova skupina o devíti lidech, zvaná Pastýřova hůl stejně jako časopis, který vydával, roku 1935 opustila Los Angeles a rozhodla se strávit poslední chvíle před očekávaným koncem světa společně. Zvolila pozemek blízko města Waco ve středním Texasu a do konce roku 1935 se rozrostla na 37 příslušníků.⁶ Postupně - tak, jak konec nepřicházel – vybudovala téměř soběstačnou komunitu v usedlosti o deseti domech (nazvané Mount Carmel). Přijímala stále další stoupence, takže počet obyvatel usedlosti roku 1940 dosáhl 64.⁷ Skupina nadále vyhlížela Ježíšův druhý příchod do Palestiny a předpokládala, že se dříve či později do Zaslíbené země přesune.⁸ Ve válečném roce 1942 se Pastýřova hůl oficiálně osamostatnila od adventistů a přijala nové jméno: Davidovští adventisté sedmého dne (Davidian Seventh-Day Adventists, DSDA). Jméno, obvykle zkracované jako „davidíáni“, odkazovalo k charakteristické víře této skupiny v obnovení říše krále Davida v Zaslíbené zemi.⁹ Toto učení přibližovalo davidíány mesiášskému očekávání Židů a bylo v souladu se skutečností, že se davidíáni stále více vystavovali vlivu judaismu. Vztah davidíánů s adventistickou církví zůstával nadále velmi napjatý proto, že davidíáni mezi adventisty intenzivně konali misii a že vedení adventistů své členy před davidíány naléhavě varovalo. Rozsáhlá misie¹⁰ davidíánů zasahovala adventisty v anglicky mluvících zemích a ačkoli nebyla příliš úspěšná, přece jen učinila z davidíánů mezinárodní společenství.¹¹

Victor Houteff roku 1955 nečekaně zemřel. Zklamání, způsobené očekáváním, že to bude on, kdo jako druhý Elijáš uvede Boží vládu na zemi, vedlo ke zmatkům a rozdělení komunity. Jedna ze skupin davidíánů, které opustily Mount Carmel, byla vedena Benjaminem Rodenem a nadále byla známa jako „oddělení davidíáni“ (Branch Davidians¹²). Hlavní skupinu davidíánů vedla Houteffova druhá manželka Florence (*1920). Zklamání zbylých příslušníků

⁵ PITTS, William L., Jr., Davidians and Branch Davidians: 1929-1987, in: WRIGHT, Stuart A. (ed.), *Armageddon in Waco. Critical Perspectives on the Branch Davidian Conflict*, The University of Chicago Press 1995, str. 21-25.

⁶ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 37.

⁷ PITTS, W. L., Jr., Davidians... in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 25-26.

⁸ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 37.

⁹ Tamtéž, str. 36.

¹⁰ Hlavním misijním prostředkem byly traktáty; každé dva týdny jich bylo rozesláno 48 tis. Roku 1952 Houteff vypravil 30 misionářů do celých Spojených států a Kanady s úkolem oslovit každou adventistickou rodinu. – Tamtéž, str. 37.

¹¹ PITTS, W. L., Jr., Davidians... in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 29.

¹² Český překlad by mohl znít i „pobočka davidíánů“.

komunity překonala prorockým potvrzením, že Boží soud se dostaví, ale až za tři a půl roku¹³ po smrti proroka Houteffa. Roku 1957 tito davidíáni opustili Mount Carmel a přestěhovali se na daleko větší pozemek, vzdálený od města Waco devět mil, a osídlili na něm celkem 18 budov. Kvůli očekávanému konci světa se na Velikonoce roku 1959 za velkého zájmu médií na nový Mount Carmel sjelo na 900 davidíánů – mnozí z nich se pro to vzdali domova a majetku a očekávali, že Victor Houteff bude vzkříšen a postaví se do čela svých následovníků při cestě do Palestiny. Jejich zklamání po 22. dubnu 1959 tak bylo velmi hluboké.¹⁴ Nesplněné proroctví nakonec donutilo Florence Houteffovou roku 1962 k rezignaci a opuštění Mount Carmel a davidíány přivedlo k oficiálnímu rozpuštění jejich organizace a k soudním sporům o její majetek.

V zápase o dědictví (duchovní i materiální) se mezi asi osmi nástupnickými skupinami nejvíce prosadili výše zmínění oddělení davidíáni. Benjaminu Rodenovi (1902-1978) se podařilo získat usedlost Mount Carmel a obnovit tam davidíánskou komunitu (v polovině šedesátých let v ní ale žilo méně než 50 davidíánů¹⁵) pod oficiálním názvem Generální asociace davidovských adventistů sedmého dne.¹⁶ Neoficiální název svého společenství (oddělení davidíáni či pobočka davidíánů, angl. Branch Davidians) Roden zachoval, ale vyložil ho nově za pomoci víceznačnosti anglického slova „branch“ (pobočka, větev, výhonek apod.), které tento název obsahuje. Odkázal na slova biblického proroka Izajáše o výhonku z Jišajova pařezu¹⁷ a poukázal na to, že Jišaj je podle bible otec Davidův a že výhonek, rašící z pařezu, je podle křesťanského pochopení Ježíš Nazaretský, neboť právě on pochází z Davidova rodu a navazuje na Davidovu královskou tradici.¹⁸ Novým výkladem názvu, který by nyní do češtiny mohl být přeložen jako „davidíáni Výhonku“, tak Roden spojil původní adventistickou i Houteffo-

¹³ Tato symbolická doba je odvozena ze slov biblického proroka Daniela 7,25; slova „až do času a časů a poloviny času“ jsou v některých křesťanských kruzích chápána jako doba tři a půl let.

¹⁴ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 38.

¹⁵ Tamtéž, str. 39.

¹⁶ General Association of Davidian Seventh-Day Adventists (GADSA). - BROMLEY, David G., SILVER, Edward D., *The Davidian Tradition. From Patronal Clan to Prophetic Movement*, in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 51.

¹⁷ Izajáš 11,1: „I vzejde proutek z pařezu Jišajova a výhonek z jeho kořenů vydá ovoce.“ – *Bible...* str. 565.

¹⁸ Křesťanská tradice ztotožňuje s Ježíšem i „služebníka, zvaného Výhonek“, o němž mluví biblický prorok Zachariáš 3,8. *Bible ...* str.760.

vu tradici.¹⁹ V češtině ale i nadále budeme Rodenovu skupinu z praktických důvodů nazývat „davidíáni“,²⁰ ačkoli původní davidíáni manželů Houteffových přestali roku 1962 existovat.

Roden se podobně jako Houteff považoval za zcela mimořádnou osobnost, za novodobého krále Davida, jenž je místodržícím Boha na zemi. Pokračoval v obviňování hlavního proudu adventistické církve, posílil rétoriku zaměřenou proti římskému katolicismu, jež obviňoval ze světového spiknutí, a ještě více než jeho předchůdce upínal naděje k dění v Izraeli. S tímto děním spojoval svá apokalyptická očekávání. Jeho náklonnost k některým prvkům judaismu ukazuje zavedení židovských svátků v komunitě davidíánů. Jako silná osobnost se projevovala i Rodenova manželka Lois (†1986): roku 1977 na sebe strhla pozornost proroctvím, v němž přisoudila Duchu svatému i budoucímu mesiáši rysy ženy. Následujícího roku Roden zemřel a Lois po něm převzala vedení davidíánů.²¹ Po čtyřech letech se jí podařilo zařídit uložení ostatků jejího manžela na Olivové hoře v Jeruzalémě.²²

Vedení Lois Rodenové bylo charakterizováno jejím zjevením o obnovení ženského aspektu božství v osobě Ducha svatého. Tomuto tématu se věnovala ve svých traktátech i časopise *SHEkinah*, který začala vydávat.²³ Název časopisu navazuje na hebrejské substantivum ženského rodu, jímž je označována boží přítomnost, a spojuje toto slovo s anglickým ženským osobním zájmenem. Vedení Lois Rodenové bylo ovšem oslabeno zápasem s jejím synem Georgem. Ten byl určen svým otcem jako jeho nástupce a cítil, že matka toto vedení na sebe strhla neprávem. Mezi davidíány byl George Roden navíc považován za postavu, jež sehraje významnou roli v událostech konce světa. V zápase o moc Lois Rodenová postupně nacházela spojence ve Vernonu Howellovi, který se k davidíánům připojil roku 1981.

Vernon Wayne Howell (1959-1993)²⁴ se stal adventistou ve dvaceti letech v jednom z texaských sborů této církve, který navštěvoval se svou matkou. V tomto sboru se od přítele

¹⁹ Navíc toto slovo vyjadřovalo Rodenovu touhu sjednotit pod jeho vedením všechny ostatní skupiny davidíánů, neboť slovo „branch“ je použito v anglických biblích ve významu „ratolest“ jako metaforické označení Ježíšových následovníků: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti.“ – Evangelium podle Jana 15,5. *Bible...* str. 862.

²⁰ Stejně to často činí i anglicky psané odborné práce a název „Branch Davidians“ zkracují na „Davidians“, viz např. BROMLEY, D. G., SILVER, E. D., *The Davidian Tradition...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 68, pozn. 1.

²¹ PITTS, W. L., Jr., *Davidians...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 32-36.

²² TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 40.

²³ Tamtéž.

²⁴ Vernon Howell se narodil patnáctileté matce, po dvou letech otec rodinu opustil, od pěti let Vernon vyrůstal s matkou a otčímem. Trpěl poruchou učení a v jejím důsledku nebyly jeho výsledky ve škole dobré. Howellovo dětství popisuje WESSINGER, Catherine, *How the Millennium Comes Violently. From Jonestown to Heaven's*

dozvěděl o existenci davidíánů. Roku 1981 se na Mount Carmel nechal zaměstnat a účastnil se náboženského života jak adventistů, tak davidíánů. Adventisté ho ale roku 1983 vyloučili.²⁵ Mezi davidíány brzy získal významné postavení díky své znalosti bible a díky strhujícímu výkladu biblických proroctví. Mezi ním a více než šedesátiletou Lois Rodenovou se rozvinul otevřeně přiznávaný milenecký vztah.²⁶ V něm se Howell pokoušel naplnit biblická slova o tom, že prorokyně počne s prorokem dítě.²⁷ Početí navzdory stáří Lois mělo být důkazem Božího zázraku podobně, jako tomu bylo u Abrahamovy manželky Sára.²⁸

Stále silnějším postavením Howella v komunitě se George Roden cítil být ohrožen. Trpěl záchvaty zuřivosti, při nichž ohrožoval své oponenty střelnou zbraní.²⁹ Napětí mezi ním na jedné straně a Lois Rodenovou a Vernonem Howellem na druhé straně vzrostlo do té míry, že Howell a jeho stoupenci roku 1984 opustili Mount Carmel a žili ve skromných poměrech blízko texaské obce Palestine. George Roden ovládl roku 1985 Mount Carmel, získal seznam sponzorů a adresátů zásilek s davidíánskými texty, vyhlásil volby a zvítězil v nich. Roku 1986 Lois Rodenová zemřela.³⁰ Ze strachu před Rodenem v usedlosti zůstalo jen velmi málo lidí.³¹

Vernon Howell se před odchodem oženil s Rachel Jonesovou (1970-1993), tehdy čtrnáctiletou dcerou jedné z významných davidíánských rodin. Ve „vyhnanství“ skupina zažívala misijní úspěch. Howell potvrdil svou vedoucí roli vykladače bible a proroka. Roku 1985 získal zjevení, podle něhož byl nejen prorokem, ale i mesiášským králem Kýrem a Beránkem z biblické knihy Zjevení Janovo. Po králi Kýrovi také pojmenoval právě narozeného syna.³² Následující rok (1986) si Howell vzal za manželky další dívky (též jednu dvanáctiletou) z komunity a v nelegálním uzavírání sňatků pokračoval i v dalších letech. Jeho první manželka Rachel se na základě vidění smířila s tím, že si Vernon Howell bral další manželky, a dokonce novým manželkám radila, jak se Howellovi zalíbit. Ty se cítily poctěny „svatbou s Beránkem“³³ a rozením „dětí pro Krista“. Také jejich rodiče s nelegálními manželstvími souhlasili-

Gate, Seven Bridges Press 2000, str. 81-82; v češtině jsou základní fakta dostupná v knize: STORR, Anthony, *Na hliněných nohou. Studie guruů*, Volvox globator, 1998, str. 32-33.

²⁵ BROMLEY, D. G., SILVER, E. D., *The Davidian Tradition...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 52-53.

²⁶ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 41.

²⁷ Izajáš 8,3, *Bible...* str. 562.

²⁸ Genesis 18,11-14, *Bible...* str. 29.

²⁹ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 42.

³⁰ PITTS, W. L., Jr., *Davidians...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 36-37.

³¹ REAVIS, Dick J., *The Ashes of Waco. The Investigation*, Syracuse University Press 1998, str. 76.

³² Cyrus Howell (1985-1993).

³³ Na základě biblické knihy Zjevení Janovo, 19,7.

li.³⁴ Aby nemohl být Howell obviněn z nezákonného jednání, uzavírali jiní davidíáni s těmito Howellovými manželkami formální sňatky.

Boj (a to i ozbrojený³⁵) mezi ním a Rodenem ovšem pokračoval. Howell v něm nakonec zvítězil, neboť na konci roku 1988 se Roden dopustil vraždy (skutek s jeho zápasem proti Howellovi nesouvisel). V následujícím procesu byl osvobozen pro nepřičetnost a umístěn k trvalému pobytu v nemocničním zařízení.³⁶ Howell zaplatil daně, které úřady od davidíánů požadovaly, a se svými stoupenci se do usedlosti Mount Carmel vrátil. Podařilo se mu ji ekonomicky konsolidovat tím, že inicioval vznik několika menších společných podniků, např. autoopravny nebo obchodu se zbraněmi. Své postavení duchovního vůdce ještě více posílil novým výkladem bible („novým světlem“) roku 1989 i organizací několika misijních kampaní (ve Spojených státech i v zahraničí), soustředěných na nespokojené nebo bývalé adventisty.³⁷ Po celá napjatá 80. léta tak zůstali davidíáni misijně aktivní a získali příznivce na několika dalších místech Spojených států i v Austrálii či na Novém Zélandu. Ve Velké Británii, Kanadě a v karibské oblasti byly skupiny davidíánů už od Houteffovy doby.³⁸

Howellovy výklady³⁹ čerpaly z biblických apokalyptických motivů;⁴⁰ jejich ústředním tématem byly události sedmi pečetí, popisované v biblické knize Zjevení Janovo.⁴¹ V jeho pojetí bylo sedm pečetí klíčem k porozumění celé bibli.⁴² Howell byl přesvědčen, že současnost odpovídá událostem páté pečetě. Hlavními postavami těchto událostí jsou ti, kdo „byli zabiti pro slovo Boží a pro svědectví, které vydali.“⁴³ Howell předpokládal, že roku 1995 vypukne apokalyptická válka mezi Izraelem a Organizací spojených národů (vedené Spoje-

³⁴ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 82-83.

³⁵ Přestřelka mezi Rodenem a osmi muži, vedenými Howellem, se udála roku 1987. Na počátku této události byla Rodenova výzva Howellovi k „souboji“, kdo z nich potvrdí svůj nárok být prorokem tím, že vzkřísí ženu, která byla již dvacet let mrtva. Roden proto tělo ženy exhumoval. Howell tento Rodenův čin ohlásil policii a na šerifovu výzvu chtěl exhumované pozůstatky fotograficky dokumentovat. Při pokusu získat tuto dokumentaci došlo k přestřelce, při níž byl Roden zraněn. Howell a jeho skupina byli obviněni z pokusu o vraždu, ale nakonec byli roku 1988 všichni zproštěni obvinění. - BROMLEY, D. G., SILVER, E. D., *The Davidian Tradition...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 54; viz též TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 43.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ WESSINGER, C., *How the Millennium ...*, str. 53-57.

³⁸ PITTS, W. L., Jr., *Davidians...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 37-38.

³⁹ Stručně, ale velmi srozumitelně popisují Howellovu teologii TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 52-63.

⁴⁰ Jednalo se především o biblické knihy Danielova, Ezechieleova a Zacharjášova proroctví, o Ježíšova slova ve 24. kapitole Evangelia podle Matouše a o Zjevení Janovo.

⁴¹ Zjevení Janovo, 6. kapitola.

⁴² Reavis uvádí: „The Seals were his index, his key to the whole.“ – REAVIS, D. J., *The Ashes of Waco...* str. 99.

⁴³ Zjevení Janovo, 6,9. *Bible...* str. 969.

nými státy), že se davidiáni do Izraele přepraví, aby bojovali na straně Židů, a že budou zabiti v bitvě u Armageddonu.⁴⁴ Považoval se za posledního proroka (posledního z „andělů s polnicemi“⁴⁵) v posloupnosti zvěstovatelů druhého Kristova příchodu,⁴⁶ za mesiáše,⁴⁷ který musí být zavržen jako trpící služebník⁴⁸ a který povede rozhodující apokalyptickou armageddonskou bitvu se silami zla.⁴⁹ V ní zahyne, ale vrátí se v moci a slávě, aby porazil Boží nepřátele, soudil svět a v Zaslíbené zemi nastolil Boží království. V něm pak bude vládnout s těmi, kdo mu v těchto událostech zůstali věrní.⁵⁰ Vhled do této své role získal Howell při své cestě do Izraele roku 1985,⁵¹ nadále se v této roli utvrzoval a výrazem tohoto přesvědčení se v srpnu roku 1990 stala i oficiální změna jeho jména na David Koresh. Obě pojmenování - David i Koresh (z hebrejského jména krále Kýra) - přitom ukazují na jeho mesiášské sebepochození.⁵²

Ve svých mnohahodinových biblických studiích⁵³ Koresh spojoval historické události s obrazy biblických knih (především Zjevení Janova), vytvářel významová spojení mezi různými biblickými texty, byl fascinován proroctvími konce času a citoval dlouhé biblické pasáže zpaměti. Bibli ale nejen vykládal – ztotožnil se s jejími postavami „sedmého anděla“, proroka a „mesiáše posledních dnů“. Roli „pozůstatku věrných“⁵⁴ podle biblického scénáře

⁴⁴ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 91.

⁴⁵ Zjevení Janovo, 8. – 10. kapitola.

⁴⁶ V této posloupnosti byl William Miller, iniciátor adventního hnutí, dále Ellen G. Whiteová, Victor Houteff, Benjamin Roden a Lois Rodenová – podle Howella každý z těchto proroků přinesl některou důležitou část postupně odkrývaného zjevení: např. Whiteová učení o sobotě, Rodenová učení o ženské podstatě Ducha svatého apod. – Podrobněji WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 88.

⁴⁷ V Howellově pojetí nebyl mesiáš jedinečnou postavou: bible totiž nazvala mesiášem (pomazaným) i Abrahama, Izáka a Jákoba (Žalm 105, 15), stejný titul přisoudila bible i králi Kýrovi (proroctví Izajáše 45,1) a mesiášem je podle víry křesťanů i Ježíš Nazaretský. Za jednoho z této řady mesiášů se považoval i Howell.

⁴⁸ Podle slov biblického proroka Izajáše, 53. kapitoly.

⁴⁹ Pro pochopení vztahu davidiánů k násilí je třeba zdůraznit, že patřili k tzv. midtribulacionistům, kteří jsou přesvědčeni, že „vytržení svatých“ nastane uprostřed hrozivých apokalyptických událostí. Většina fundamentalistických křesťanů jsou přitom pretribulacionisté (věří, že budou utrpení ušetřeni), další menšinou jsou pak posttribulacionisté (survivalisté, kteří se připravují na to, jak celé období utrpení přežít). Davidiáni se připravovali jak na vlastní utrpení a smrt, tak na co nejdější přežití uprostřed těchto událostí. Více: ANTHONY, Dick, ROBBINS, Thomas, *Religious Totalism, Exemplary Dualism, and the Waco Tragedy*, in: ROBBINS, Thomas, PALMER, Susan J. (eds.), *Millenium, Messiahs, and Mayhem*, Routledge 1997, str. 273.

⁵⁰ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 91.

⁵¹ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 61.

⁵² Očekávaný mesiáš konce věku měl být podle bible z rodu Davidova (např. podle proroka Izajáše 11,1). Mesiášem je v bibli (proroctví Izajáše 45,1) nazván také perský král Kýros (hebr. koreš).

⁵³ Dalšími náboženskými aktivitami komunity byl např. obřad přijímání chleba a vína (večeře Páně), konaný dvakrát denně, vyučování dětí apod. - GALLAGHER, Eugene, „Theology Is Life and Death“. David Koresh on Violence, Persecution, and the Millennium, in: WESSINGER, Catherine (ed.), *Millennialism, Persecution, and Violence. Historical Cases*, Syracuse University Press, Syracuse 2000, str. 88.

⁵⁴ Motiv „pozůstatku věrných“ je velmi silný v biblické proročké literatuře, např. v proroctví Ezechiela „Avšak ponechám vám mezi pronárody zbytek, ty, kdo vyváznou před mečem,...“ (Ez 6,8) nebo v proroctví Micheáše: „...jistotně shromáždím pozůstatek Izraele...“ (Mí 2,12) - *Bible...* str. 674, resp. 745.

přisoudil i svým posluchačům. Z hlediska pozdějších událostí je ale třeba upozornit na to, že je zrazoval od představy aktivní úlohy v armageddonském boji a že Koreshova řeč obsahovala málo násilné rétoriky nebo proklínání.⁵⁵

Podle „nového světla“, které Koresh přinesl již roku 1989, se všechny ženy davidíánské komunity (ať byly vdané, nebo ne) staly jeho sexuálními partnerkami. Muži a ženy bydleli od té doby odděleně. Muži žili v celibátu a připravovali se tak na Království nebeské, v němž bude podle Koreshe rozdělení mužství a ženství překonáno ve prospěch jednoty a celistvosti. Beránek (Koresh sám) ale zatím musí se svými manželkami plodit děti, aby tyto zvláštní čisté duše vládly v Božím království. V manželském svazku s Koreshem jsou vlastně všichni davidíáni - ženy v sexuálním partnerství a muži duchovně - sjednoceni prostřednictvím Ducha svatého, který nese (již podle učení Lois Rodenové) ženský aspekt.⁵⁶

Komunita davidíánů žila v blízkosti města Waco již více než 50 let a její okolí bylo zvyklé na skutečnost, že praktiky komunity jsou odlišné od norem většinové společnosti. Odpor vůči davidíánům se tak zvedal především ze strany odpadlíků. Od začátku 90. let museli davidíáni čelit jejich stále silnějšímu tlaku. Neaktivnější mezi odpadlíky byl Marc Breault. K davidíánům se připojil roku 1986 a spolu s manželkou odešel roku 1989 poté, co bylo vyhlášeno „nové světlo“ a on se stal svědkem toho, že si Koresh „vzal“ třináctiletou dívku.⁵⁷ Breault po odchodu z Mount Carmel přesídlil do Austrálie a získal některé tamní davidíány pro myšlenku, že Koresh je falešný prorok. Se skupinou australských odpadlíků se pak pokoušel obrátit pozornost úřadů ke Koreshovi jako k hrozbě. Varoval před Koreshem jako před tím, kdo se chystá vykonat dětské oběti, a pomáhal šířit přesvědčení o tom, že davidíáni mohou spáchat hromadnou sebevraždu a že Koresh bude vzdorovat úřadům, a to i za cenu použití zbraní, s nimiž komunita obchoduje a které hromadí. Breault se účastnil také soudních řízení o opatrovnictví dětí a podnítl vyšetřování úřadů na ochranu dětí.⁵⁸ To vše získalo velkou

⁵⁵ Výjimkou bylo vyjádření hněvu vůči australským odpadlíkům, vedeným Marcem Breaultem, roku 1989. - GALLAGHER, E., „Theology Is Life...“ in: WESSINGER, C. (ed.), *Millennialism, ...* str. 84.

⁵⁶ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 84.

⁵⁷ HALL, John R., Mass Suicide and the Branch Davidians, in: BROMLEY, David G., MELTON, J. Gordon (eds.), *Cults, Religion, and Violence*, Cambridge University Press 2002, str. 153-154.

⁵⁸ Podrobně o otázce zneužívání dětí u davidíánů ELLISON, Christopher G., BARTKOWSKI, John P., „Babies Were Being Beaten“. Exploring Child Abuse Allegations at Ranch Apocalypse, in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 111-149.

pozornost médií, která Koresh líčila negativně např. jako falešného mesiáše, jeho stoupence jako ty, jimž Koresh „vymyl mozek“, a davidciány jako „nebezpečnou sektu“.⁵⁹

Breaultova obvinění byla do značné míry přehnaná. Ve prospěch tvrzení o dětských obětech nebyly přineseny žádné důkazy a Koreshově úmyslu spáchat hromadnou sebevraždu nic nenavědčuje (svědecké výpovědi i písemné materiály to v podstatě vyvracejí). V minulosti Koresh s úřady (zvláště těmi místními) spolupracoval velmi dobře a jeho spolupráce byla patrná i při vyšetřování úřadu na ochranu dětí⁶⁰ roku 1992, které ostatně bylo pro nedostatek důkazů ukončeno, což vyznělo pro davidciány pozitivně.⁶¹ Také oznámení Breaulta a dalších o tom, že k hromadné sebevraždě davidciánů dojde 18. 4. 1992, uzavřel Federální úřad pro vyšetřování (FBI) s tím, že pro toto tvrzení není dostatek důkazů.⁶² Přesto ale mediální rozruch, při němž kolovaly nepodložené a přehnané zprávy a stereotypní negativní vyjádření o „sektách“, dále pak nepřijatelnost Koreshova chování, hlavně jeho sexuálních styků s nezletilými, a patrně ze všeho nejvíce strach americké veřejnosti a úřadů z možného opakování traumatizující zkušenosti s hnutím Svatyně lidu, vytvořily kolem davidciánů roku 1992 výbušnou společenskou atmosféru (morální paniku), v níž byl patrný strach ze sebevraždy, podobné té v Jonestownu.

Koresh se v této atmosféře cítil ohrožen ze strany „Babylonu“, tedy světa, vzdorujícího Bohu. Ohrožení pro něho patrně nejvíce představovala možnost, že by úřady davidciánům mohly chtít násilně odebrat děti.⁶³ Pravděpodobně proto začal usedlost vyzbrojovat⁶⁴ a povolal asi 40 davidciánů z Kalifornie a z Anglie, aby se k obyvatelům Mount Carmel připojili.⁶⁵

⁵⁹ HALL, J. R., Mass Suicide ..., in: BROMLEY, D. G., MELTON, J. G. (eds.), *Cults...* str. 154-157 a 162, viz též WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 95-97. Podrobně o roli médií v násilných událostech, týkajících se davidciánů, RICHARDSON, James T., Manufacturing Consent about Koresh. A Structural Analyses of the Role of Media in the Waco Tragedy, in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 153-176, a SHUPE, Anson, HADDEN, Jeffrey K., Cops, News Copy, and Public Opinion. Legitimacy and the Social Construction of Evil in Waco, in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 177-202.

⁶⁰ Texas Department of Human Services.

⁶¹ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 97.

⁶² Tamtéž.

⁶³ Na počátku roku 1992 získal na základě rozhodnutí michiganského soudu odpadlý davidcián David Jewell, jehož manželka zůstala ve společenství davidciánů na Mount Carmel, jejich dceru Kiri do opatrování. Zásadní roli v soudním procesu hrálo svědectví Marca Breaulta. – Více TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 85-86.

⁶⁴ Pro stát Texas je typický mimořádně vysoký počet zbraní v přepočtu na jednoho obyvatele a občan tohoto státu má právo bránit se neoprávněnému vstupu na svůj pozemek i za použití střelných zbraní. - Tamtéž, str. 64-65.

⁶⁵ HALL, J. R., Mass Suicide ..., in: BROMLEY, D. G., MELTON, J. G. (eds.), *Cults...* str. 159.

Vyzbrojování bylo motivováno myšlenkou sebeobranu ve smyslu Ježíšových slov.⁶⁶ Koresh také připustil myšlenku, že armageddonská bitva s ozbrojenými silami Spojených států by se mohla odehrávat mimo území Palestiny (přímo ve Spojených státech) a snad i dříve, než původně očekával.⁶⁷ Davidiáni se proto začali vybavovat potravinovými i energetickými zásobami a Koresh roku 1992 přejmenoval Mount Carmel na ranč Apokalypsa.⁶⁸

V květnu 1992 oznámila zásilková firma doručení podezřelé zásilky obalů na granáty davidianům⁶⁹ a Úřad pro záležitosti alkoholu, tabáku a střelných zbraní⁷⁰ (BATF) zahájil vyšetřování ve věci nepovoleného hromadění zbraní,⁷¹ při němž se opíral především o svědectví odpadlých davidianů, nyní silně zaměřených proti svému bývalému společenství.⁷² Ve vypjaté atmosféře úřad usoudil, že je oprávněn a povinen opatřit důkazy o nelegální činnosti davidianů a zabránit jí. Od Vánoc 1992 úřad diskutoval o strategii, která by umožnila usedlost prohlédnout a získat důkazy. V lednu 1993 se v blízkosti ranče Apokalypsa usadili agenti BATF v převlečení za studenty. Davidiáni záměr agentů odhalili a jejich pocit ohrožení ještě vzrostl. Když na konci ledna davidiáni odhalili dalšího převlečeného agenta, David Koresh si telefonicky stěžoval šerifovi.⁷³ Úřad se nakonec rozhodl pro útočnou strategii, a to proto, aby moment překvapení davidianům zabránil v sebevraždě.⁷⁴ Je zarážející, že útok nebyl odvolán ani tehdy, když již bylo jasné (hodinu před útokem), že plán je vyzrazen a moment překvapení ztracen.⁷⁵ V době útoku bylo v usedlosti ranče Apokalypsa 42 mužů, 46 žen a 43 dětí několika národů a barev pleti.⁷⁶

⁶⁶ Evangelium podle Lukáše 22,36: „... prodej plášť a kup si meč.“ – *Bible...*, str. 846. – Více WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 102.

⁶⁷ Tamtéž, str. 91.

⁶⁸ BROMLEY, D. G., SILVER, E. D., *The Davidian Tradition...* in: WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 61, viz též pozn. 10 na str. 69.

⁶⁹ HALL, J. R., *Mass Suicide ...*, in: BROMLEY, D. G., MELTON, J. G. (eds.), *Cults...* str. 159.

⁷⁰ Bureau of Alcohol, Tobacco, and Firearms.

⁷¹ TABOR, J. D., GALLAGHER, E. V., *Why Waco? ...*, str. 100-103.

⁷² Zásadní význam mělo svědectví odpadlíka Davida Blocka pro BATF z 25. ledna 1993. David Block byl v létě 1992 „deprogramován“ Rickem Rossem, jedním z hlavních amerických oponentů nových náboženských hnutí. Více: MELTON, J. Gordon, *Child Abuse, Suicide, and Branch Davidians*, *Currents in Modern Thought*, červen 1994, str. 366.

⁷³ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 60.

⁷⁴ HALL, J. R., *Mass Suicide ...*, in: BROMLEY, D. G., MELTON, J. G. (eds.), *Cults...* str. 162-163.

⁷⁵ Tamtéž, str. 163, viz též WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 64.

⁷⁶ Jedna třetina obyvatel pocházela z Velké Británie, přítomni byli davidiáni z Kanady, Austrálie, Nového Zélandu, Jamajky, Filipín, Mexika a Izraele. Asi 45 mezi nimi bylo černochů, asi 25 Asiátů a Hispánců. – WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 95-97.

Útok 76 těžce vyzbrojených agentů BATF začal 28. února 1993 asi v 9,45. Davidiáni si boj nepřáli a dva z nich – zjevně vystrašení - volali na nouzovou linku.⁷⁷ Agenti BATF se ani nepokusili jednat s obyvateli usedlosti nenásilně. Není sice jednoznačné, která strana zahájila střelbu, ale první výstřely pravděpodobně padly z vrtulníků, jimiž disponovali agenti BATF. Navzdory očekávání agentů (zpravodaj BATF těsně před útokem hlásil, že se davidáni modlí a že nechystají zbraně⁷⁸) se ale obyvatelé usedlosti rozhodli bránit a útok nakonec odrazili. V boji čtyři agenti zahynuli a dvacet jich bylo zraněno (někteří těžce), zahynulo také pět davidánů a čtyři byli zraněni. Mezi zraněnými byl i David Koresh (zraněn byl na pravém zápěstí a na levé straně trupu⁷⁹). Odpoledne se tři davidáni pokusili vrátit do usedlosti ze zaměstnání, jeden z nich byl ale agenty BATF zastřelen, jeden zadržen a jeden uprchl. Následující den převzali kontrolu nad obléhanou usedlostí agenti Federálního úřadu pro vyšetřování (FBI).⁸⁰

I v době přestřelky se David Koresh pokoušel vysvětlit zástupci šerifa Larrymu Lynchovi, že právě probíhající události korespondují s biblí. „Teologie je život a smrt,“ řekl.⁸¹ V témž duchu hovořil také s vyjednavací FBI během následujícího obléhání, které trvalo 51 dní.⁸² Koresh se vyjednavče pokoušel dlouhými biblickými výklady (trvajících mnoho hodin a někdy i celý den) získat pro své pochopení bible a v ní popisovaných událostí posledních dnů světa. Probíhající události jeho i ostatní davidány utvrzovaly v přesvědčení, že je skutečným trpícím (zraněným) mesiášem (ve věku 33 let, v němž patrně prožil své utrpení i Ježíš Nazaretský) a že obyvatelé ranče Apokalypsa stojí v apokalyptické bitvě proti silám zla, reprezentovanými – jak Koresh nejpozději roku 1985 předpokládal – ozbrojenými silami Spojených států. V této své mesiášské roli Koresh po celou dobu obléhání odmítal jak myšlenku násilí na obléhatelích, tak myšlenku na sebevraždu.⁸³ První den obléhání se připravoval na odchod z usedlosti, ale pak vyjednavčům (a následně i v rozhlasovém projevu, pořádaném na ranči a předaném ženou, která 2. března ranč opustila) sdělil, že ho Bůh vyzval, aby vyčkal na

⁷⁷ GALLAGHER, E., „Theology Is Life...“ in: WESSINGER, C. (ed.), *Millennialism*, ... str. 82.

⁷⁸ HALL, J. R., *Mass Suicide ...*, in: BROMLEY, D. G., MELTON, J. G. (eds.), *Cults...* str. 164.

⁷⁹ GALLAGHER, E., „Theology Is Life...“ in: WESSINGER, C. (ed.), *Millennialism*, ... str. 92, pozn. 4.

⁸⁰ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 57.

⁸¹ Rozhovor je přepsán in: WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 69.

⁸² Podrobnou chronologii obléhání přináší WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 71-80.

⁸³ GALLAGHER, E., „Theology Is Life...“ in: WESSINGER, C. (ed.), *Millennialism*, ... str. 93. – Myšlenkou na hromadnou sebevraždu se zabývali někteří davidáni v době, kdy se zdálo, že se David Koresh podrobí obléhatelům. Tato myšlenka byla opuštěna, když Koresh oznámil rozhodnutí zůstat v usedlosti, dokud nedostane od Boha příkaz, co má dělat. – Více WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 100-101.

jeho další příkazy.⁸⁴ Během obléhání tedy Koresh vyčkával na znamení, usilovně se snažil pochopit, co přesně znamenají slova knihy Zjevení Janovo na místech, která podle jeho víry popisovala právě probíhající události, a byl zjevně připraven změnit své pochopení událostí, pokud by mu z bible vyplynulo pravdivější a přesnější poznání. Jeho pevné přesvědčení o tom, že žijí v rozhodujících chvílích dějin lidstva, s ním sdílel i Steve Schneider (1952-1993), který se diskusím s vyjednávači věnoval poté, co Koresh rozhovory s vyjednávači téměř vzdal a věnoval se psaní výkladu sedmi pečeti.⁸⁵ Čtyřicátý šestý den obléhání (14. dubna) svému právnímu zástupci oznámil, že získal od nebeského Otce ujištění o tom, že výklad dokončí, a že může ranč opustit, aby díky tomuto výkladu získal pozornost světa a dal lidem novou naději před konečným „vylitím Božího hněvu“.⁸⁶

Koreshovo zaujetí pro náboženské otázky ani jeho příslib opustit usedlost ale obléhatelé nebrali vážně.⁸⁷ O jeho příslibu opustit ranč, natož pak o skutečnosti, že práce na výkladu sedmi pečeti poměrně rychle pokračuje, neinformovali ani generální prokurátorku Janet Renoovou.⁸⁸ Ta o několik dní později dala svolení k násilnému ukončení obléhání, neboť se obávala podmínek, v jakých na ranči žijí děti.⁸⁹ Na ty ovšem obléhatelé příliš nemysleli; naopak od počátku dávali přednost silovému řešení. Proti ranči vedli „psychologickou válku“ tím, že pozemek odpojili od vody a elektřiny, znemožnili komunikaci s okolním světem (jediná telefonní linka vedla k vyjednávačům), odpírali davidánům možnost spánku a odpočinku hlasitou reprodukcí monotónních a nepříjemných zvuků (recitovaných tibetských manter, křiku umírajících králíků a jehňat, rockové hudby apod.), děsili je přelety helikoptér nad usedlostí, ničili jejich majetek apod.⁹⁰ Navzdory tomu, že tato taktika neměla úspěch (během obléhání opustilo ranč Apokalypsa jen 14 dospělých a 21 dětí⁹¹), projeví obléhatelé jen velmi málo snahy o porozumění a o rozhovor, který by respektoval Koreshův způsob myšlení.⁹² Náhlé ukončení obléhání také zmařilo snahu dvou religionistů, Jamese D. Tabora a J. Phillipa

⁸⁴ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 71.

⁸⁵ Podle biblické knihy Zjevení Janovo, 5. – 8. kapitola.

⁸⁶ WESSINGER, C., *How the Millennium ...*, str. 93.

⁸⁷ Koreshovy i Schneiderovy výklady vyjednávači považovali za „Bible babble“ a za způsob, jak dobu vyjednávání prodloužit. – Tamtéž, str. 92.

⁸⁸ Tamtéž, str. 94.

⁸⁹ Slova generální prokurátorky cituje LEWIS, James R., *Cults*, ABC-CLIO 2005, str. 203.

⁹⁰ DAWSON, Lorne, *Comprehending Cults. The Sociology of New Religious Movements*, Oxford University Press 1998, str. 135-136.

⁹¹ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 57.

⁹² Podrobně o vyjednávání během obléhání ranče Apokalypsa TABOR, James D., *Religious Discourse and Failed Negotiations. The Dynamics of Biblical Apocalypticism at Waco*, WRIGHT, S. A. (ed.), *Armageddon...* str. 263-281.

Arnolda, nabídnout Koreshovi pro něho přijatelný alternativní výklad bible, podle něhož by mohl opustit ranč Apokalypsa, aby své poselství předal světu. Ačkoli se tímto způsobem jasně otevřela možnost řešení situace a ačkoli Koresh na tento alternativní výklad reagoval pozitivně a spojil ho s myšlenkou napsat výklad sedmi pečetí, druhý útok tuto naději zmařil.⁹³

Útok agentů FBI začal 19. dubna 1993 v 6 hodin ráno.⁹⁴ Jejich tanky poškodily některé z objektů usedlosti a rozptýlily v nich slzný plyn za pomoci asi 400 granátů. Obléhání ztratili telefonické spojení a prostřednictvím transparentu o něj požádali. Agenti FBI ale komunikaci neobnovili. Krátce po 11. hodině začaly tanky ničit domy a jejich vnitřní zařízení ve větší míře, a způsobily tak zhroucení částí objektů a smrt několika lidí. Ani slzný plyn ani ničení majetku nepřiměly žádného z davidciánů, aby opustil usedlost. Ve 12 hodin vyjednaváč Byron Sage vyzval pomocí ampliónu Davida Koreshe k opuštění usedlosti do patnácti minut. Jeho krátká řeč obsahovala také zpochybnění Koreshova nároku na mesiášství.⁹⁵ Před uplynutím patnáctiminutové lhůty se objevila tři ohniska požáru, který velmi rychle zachvacoval všechny budovy. Během požáru tanky nepřestávaly budovy ničit. Agenti FBI sice zavolali hasiče, ale dovolili jim hasit až sedm minut po jejich příjezdu - patrně kvůli obavám o jejich bezpečí (hasiči nebyli dostatečně chráněni před případným napadením ze strany davidciánů ani před případnými výbuchy zásob pohonných hmot). Celkem při požáru zahynulo 74 lidí (z toho 21 dětí, 14 z nich bylo Koreshových),⁹⁶ jen devíti lidem se podařilo před ohněm uprchnout. Vlajka davidciánů s davidovskou hvězdou na stožáru před hlavním objektem byla stržena a nahrazena vlajkou vítězů.

Není jasné, kdo ranč Apokalypsa zapálil. Oheň vypukl na místech, která byla poškozena tanky, ale mohl být způsoben i davidciány, kteří by tak zabránili svému (apokalyptickému) nepříteli ve vítězství v boji, o jehož kosmických rozměrech a naddějinném významu byli přesvědčeni.⁹⁷ Dvacet sedm davidciánů⁹⁸ z celkového počtu sedmdesáti čtyř mrtvých zemřelo střelnou zbraní, někteří z nich pravděpodobně obrátili zbraň proti sobě, někteří patrně zemřeli

⁹³ WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 92-93.

⁹⁴ Následující popis čerpá z WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 77-78.

⁹⁵ „Vernon is no longer the Messiah.“ – Tamtéž, str. 78.

⁹⁶ Dvě ženy byly těhotné, takže se celkový počet mrtvých davidciánů (včetně šesti, kteří zahynuli 28. února 1993) udává buď 80, nebo 82. Celkový počet mrtvých včetně agentů BATF je pak 84, resp. 86.

⁹⁷ Např. Wessingerová píše, že „zůstává nejasné, zda davidciáni spáchali hromadnou sebevraždu, byli zavražděni, nebo zemřeli v důsledku tragického řetězce chybných úsudků, jichž se dopustili federální ozbrojené síly.“ - WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 103.

⁹⁸ Tento počet uvádí STORR, Anthony, *Na hliněných nohou. Studie guruů*, Volvox globator, 1998, str. 37.

„ranou z milosti“.⁹⁹ Jejich sebevražda by sice měla výše naznačenou logiku, ale zdá se, že - pokud je vůbec možné o sebevraždě hovořit - nebyla vykonána plánovaně a spořádaně („rituálně“).¹⁰⁰ Na takový akt nebylo dost času. Davidiáni navíc sebevraždu ve svých vyjádřeních výslovně odmítali¹⁰¹ a mezi těmi, jimž se podařilo z ohně uprchnout, byli velmi oddaní příslušníci, kteří by se patrně k sebevraždě - pokud by byla plánována a organizována - připojili.¹⁰²

Bezprostředně po tragédii převládalo v americké veřejnosti mínění, že davidiáni za svou smrt i za smrt svých dětí mohli sami. Roku 1994 bylo osm přeživších davidianů odsouzeno k vysokým trestům vězení (pět v délce 40 let) a k těžkým pokutám za podíly na vraždách federálních agentů.¹⁰³ Kriminální činy Davida Koreshe není možné popřít a ozbrojený odpor není možné omluvit, přesto se ale během následného vyšetřování stále více prosazovala kritika neprofesionálního a příliš cynického přístupu sil, které dbají na dodržování zákonů. Podle zprávy z pamětního shromáždění 19. 4. 2007 byli v té době všichni vězňové davidiáni (až na jednoho) již propuštěni.¹⁰⁴ Ani po událostech roku 1993 nepřestala skupina davidianů existovat, a dokonce získávat konvertity. Počet jejích aktivních členů byl roku 2004 odhadován od 12 do 50.¹⁰⁵

Postup státních úřadů při události u Waco vzbudil v americké militantní extrémní pravici (z této bohatě vnitřně diferencované subkultury je v kapitole 2.9 zmíněno hnutí křesťanské identity) značný odpor, vznik konspiračních teorií a strach z podobného postupu ozbrojených sil.¹⁰⁶ Jeden z příslušníků této militantní pravice, Timothy McVeigh (1968-2001), s hněvem osobně sledoval obležení ranče Apokalypsa v dubnu 1993.¹⁰⁷ V den druhého výročí tragédie

⁹⁹ HALL, John R., From Jonestown to Waco, in: HALL, John R. et al., *Apocalypse Observed. Religious Movements and Violence in North America, Europe and Japan*, Routledge 2000, str. 70.

¹⁰⁰ Rozdíl v okolnostech smrti příslušníků Svatyně lidu (2.1) nebo Řádu Slunečního chrámu (2.3) je zřejmý.

¹⁰¹ Tuto skutečnost uvádí např. zajímavým Koreshovým citátem LEWIS, James R., *Cults...* str. 59.

¹⁰² Jedním z nich byl David Thibodeau. O svém působení mezi davidiany vydal svědectví v knize THIBODEAU, David, WHITESON Leon, *A Place Called Waco: A Survivor's Story*, PublicAffairs 1999.

¹⁰³ Analýzu tohoto kriminálního procesu i civilního procesu proti federální vládě poskytuje RICHARDSON, James T., „Showtime“ in Texas: Social Production of the Branch Davidian Trials, *Nova Religio* 5 (1), 2001, str. 152-170.

¹⁰⁴ Dokument „4/19/2007 Memorial“, vytvořený 23. 4. 2007, je dostupný na adrese <http://blog.myspace.com/index.cfm?fuseaction=blog.view&friendID=149897138&blogID=256785433>, download 29. 9. 2007.

¹⁰⁵ POST, Kimbrey, Branch Davidians, in: *The Religious Movements Homepage Project @ The University of Virginia*, dokument, vytvořený 20. 1. 2004, je dostupný na adrese <http://religiousmovements.lib.virginia.edu/nrms/bran.html>, download 9. 6. 2007.

¹⁰⁶ JENKINS, Philip, *Mystics and Messiahs. Cults and New Religions in American History*, Oxford University Press 2000, str. 218.

¹⁰⁷ GALANTER, Marc, *Cults. Faith, Healing, and Coersion*, Oxford University Press 1999, str. 171.

Davidiánů a také v den popravky jednoho příslušníka této extrémní pravice (19. 4. 1995), odsouzeného za rasově motivované vraždy,¹⁰⁸ spáchal McVeigh útok na federální úřední budovu v Oklahoma City.¹⁰⁹ Tento největší teroristický útok na území Spojených států před 11. zářím 2001 přinesl smrt 168 lidem; z tohoto počtu bylo 19 dětí.¹¹⁰

¹⁰⁸ Tamtéž, str. 171-172.

¹⁰⁹ Obhájce McVeighe při procesu poukázal na to, že pachatel byl motivován touhou po pomstě za smrt Davidiánů. - WESSINGER, C., *How the Millennium ...* str. 165.

¹¹⁰ Více např. v LIFTON, Robert Jay, *Destroying the World to Save It. Aum Shinrikyo, Apocalyptic Violence, and the New Global Terrorism*, Henry Holt and Company 1999, str. 326-340. - Česky o subkultuře, k níž McVeigh patřil, i o jeho útoku: JUERGENSEMEYER, Mark, *Teror v mysli Boží*, CDK 2007, str. 52-60.